

Svendborg

MUSEUM

Kvalitetsvurdering af

Svendborg Museum

2010

INDHOLDSFORTEGNELSE

INTRODUKTION TIL KULTURARVSSTYRELSENS KVALITETSVURDERING	2
SVENDBORG MUSEUM.....	4
Nøgletal for museet.....	4
KVALITETSVURDERINGENS FOKUSOMRÅDER	5
Arbejdsgrundlag.....	5
Forskning.....	6
Formidling.....	7
Registrering.....	9
Markedsføring.....	10
Bygninger og udendørsarealer	10
Museets ledelse	11
KVALITETSVURDERINGSMØDET PÅ SVENDBORG MUSEUM.....	12
BILAG 1. FORSKNINGSEVALUERINGER.....	13

INTRODUKTION TIL KULTURARVSSTYRELSENS KVALITETSVURDERING

Kvalitetsvurderinger er en del af Kulturarvsstyrelsens arbejde med at understøtte en kvalitativ og professionel udvikling af museerne og deres opgavevaretagelse.

Kulturarvsstyrelsen skal sikre, at museerne lever op til museumsloven samt de mål og standarder, der følger af politiske målsætninger for museumsområdet og samfundsudviklingen.

Gennem de sidste ti år er der gennemført en række udredninger, analyser og undersøgelser, som på forskellig vis har sigte på udvikling af kvalitet, og som bidrager til at sætte standarder for museernes virksomhed. Det drejer sig om udredningen om bevaring af kulturarven fra 2003 (bevaringsplanen), udredning om museernes formidling fra 2006 (formidlingsplanen), forskningsstrategien for Kulturministeriets område fra 2008, digitalisering af kulturarven fra 2008, Kulturministeriets digitaliseringsstrategi fra 2009, den internationale evaluering af den arkæologiske virksomhed fra 2010, den nationale undersøgelse af museernes brugere i 2010 og endelig Kulturministeriets anbefalinger for god ledelse af selvejende kulturinstitutioner fra 2011.

Disse udredninger, analyser og undersøgelser indgår i Kulturarvsstyrelsens kvalitetsvurderinger af de statsanerkendte museer.

Læs mere om kvalitetsvurderinger på Kulturarvsstyrelsens hjemmeside:

www.kulturarv.dk/museer/museumsdrift/kvalitetsvurdering

Kvalitetsvurderingen indeholder Kulturarvsstyrelsens anbefalinger til museet samt en beskrivelse af de forhold, der danner baggrund for anbefalingerne. Kvalitetsvurderingen giver museets kommunale tilskudsydere en viden om det enkelte museums virksomhed og de rammer, museet arbejder i.

Vurderingsgrundlag

Kulturarvsstyrelsens grundlag for at kvalitetsvurdere de statsanerkendte museer, består af to dele: For det første museernes indberetninger til Kulturarvsstyrelsen, herunder bl.a. museets vedtægter, regnskab, årsberetning og arbejdsplan samt museets indberetning til Kulturarvsstyrelsens museumsstatistik: "Danske museer i tal". Desuden indgår kvalitetsvurderingsmødet på museet med deltagelse fra museets bestyrelse og hovedtilskudsydere, der ofte er museets hjemkommune.

Museets forskning vurderes på baggrund af en faglig evaluering foretaget af det relevante faglige råd under Kulturarvsstyrelsen.

Der indgår tillige en ekstern sagkyndig vurdering af bevaringsforholdene for museets samling. Den sagkyndige vurdering er indhentet af museet som led i kvalitetsvurderingen.

Kulturarvsstyrelsen vurderer på ovenstående grundlag museets opgavevaretagelse og samlede virksomhed ud fra fire kategorier:

- Meget tilfredsstillende
- Tilfredsstillende
- Ikke helt tilfredsstillende
- Ikke tilfredsstillende

Kulturarvsstyrelsens vurdering og anbefalinger samles i en rapport, der bilagt forskningsevalueringen sendes til museet og museets hovedtilskudsyder.

Opfølgning

Museet skal inden for tre måneder efter modtagelsen af rapporten fremlægge en plan for, hvordan det vil følge op på Kulturarvsstyrelsens anbefalinger. Kulturarvsstyrelsen skal godkende opfølgningsplanen.

Museet skal 12 måneder efter godkendelse af opfølgningsplanen skriftligt dokumentere opfølgningen. Kvalitetsvurderingen vil blive afsluttet på et møde med Kulturarvsstyrelsen.

SVENDBORG MUSEUM

Svendborg Museum er et statsanerkendt kulturhistorisk museum med ansvar for arkæologi og nyere tids kulturhistorie i Svendborg Kommune. Museet driver desuden Svendborg Byhistoriske Arkiv og Svendborg Søfartsarkiv. De lokalhistoriske arkiver er en integreret del af museets virksomhed. Arkivalierne er ikke en del af museets samling, og er derfor ikke omfattet af museumslovens bestemmelser.

Svendborg Museum er en selvejende institution.

Museet blev stiftet i 1908 og statsanerkendt i 1913.

Museet har faste udstillinger på den tidligere fattiggård og arbejdsanstalt, Viebæltegård, på Egeskov Mølle, Broholm og Anne Hvides Gård. Museet har desuden en sommerudstilling i Lundeborg Pakhus. Museet har magasiner på Viebæltegård, Christians Mølle og Abildvej 5A.

Svendborg Kommune er museets hovedtilskudsyder.

Nøgletal for museet

I 2010 havde Svendborg Museum 18.154 besøgende på museet.

Det samlede kommunale tilskud var på 3,95 mio. kr. i 2009. Tilskuddet fra staten var på 1,6 mio. kr. Museets samlede omsætning udgjorde 10,3 mio. kr. i 2009.

Museumsforeningen har 530 medlemmer.

I 2010 rådede museet over 20 årsværk, heraf 10,3 årsværk videnskabelige medarbejdere.

KULTURARVSSTYRELSENS SAMLEDE VURDERING OG ANBEFALINGER

Det er Kulturarvsstyrelsens samlede vurdering, at Svendborg Museums opgavevaretagelse er tilfredsstillende.

Museet er et aktivt museum, som både formår at deltage i den samfundsmæssige debat i landsdækkende medier og samtidig kommer i kontakt med brugere, som normalt ikke kommer på de danske museer. Museet har etableret internationale kontakter og indgår i et formaliseret samarbejde med Syddansk Universitet på det forsorgshistoriske område. Museets arkæologiske virksomhed, dets arbejde i henhold til museumslovens kapitel 8 og samarbejdet med Svendborg Kommune er velfungerende. Museet formår desuden at rejse fonds- og puljemidler til både bygningsvedligeholdelse og museets kerneopgaver.

Museet har dog en række udfordringer i forhold til forskning, bevaring, registrering og fokus i museets arbejde med sit ansvarsområde. Der redegøres herfor i det følgende.

KVALITETSVURDERINGENS FOKUSOMRÅDER

Arbejdsgrundlag

Af museets arbejdsplan fra 2006-2009 fremgår, at museet har følgende fokusområder inden for sit ansvarsområde: Forhistorisk arkæologi, middelalderarkæologi, søfarts- og værftshistorie, industri- og håndværkshistorie med hovedvægt på havnerelaterede virksomheder samt støberi- og møllehistorie. Dertil kommer landdistrikternes historie med særlig vægt på kulturlandskabets, landbrugsbyggeriets og husdyrholdets historie. Derudover arbejder museet på, at det på Viebæltegård kan etablere et landsdækkende forsorgsmuseum, som dækker de seneste 300 års forsorgshistorie. Museet har hidtil arbejdet med sygekassernes historie samt tilværelsen på forsorgs- og børnehjem i det 20. århundrede.

Museets vision er, at museet fremover skal fokusere på tre områder inden for sit ansvarsområde:

- Arkæologi
- Forsorgshistorie
- Søfart, herunder etablering af et søfartsmuseum

Det er tilfredsstillende,

- at museet har en vision om at fokusere sin indsats på færre fokusområder (arkæologi, forsorg og søfart) og dermed arbejde på en øget profilering af museets ansvarsområde.

Kulturarvsstyrelsen anbefaler,

- at museet udarbejder en strategi for sin samlede virksomhed, der fokuserer og skærper museets profil yderligere. I den forbindelse bør museet overveje, hvad der er det særegne for Svendborg Museums ansvarsområde. Det skal desuden overvejes, hvordan museet tilvejebringer tilstrækkelige ressourcer til at varetage opgaveløsningen inden for det samlede ansvarsområde på et tilstrækkeligt kvalitetsniveau.

Forskning

Museet har indsendt ni publikationer vedrørende nyere tids kulturhistorie og 12 publikationer vedrørende arkæologi.

Evalueringen af museets forskning inden for nyere tids kulturhistorie viser, at den forskningsmæssige værdi er svingende, og at der blandt de evaluerede publikationer ikke er egentlige forskningspublikationer eller artikler, som søger målgrupper ud over de lokale.

Evalueringen af museets forskning inden for arkæologien viser, at museet har en solid tradition for populær formidling af årets resultater, men der er ingen større fremstillinger eller publikationer af de opnåede resultater til arkæologiske fagfæller.

På kvalitetsvurderingsmødet har museet fremhævet, at et udtræk fra de seneste fire kalenderår giver et misvisende billede af museets forskning. Museet fremhæver desuden, at det har et større eksternt og internationalt forskningstræk.

Museet har i 2009 indgået en samarbejdsaftale med Center for Velfærdsforskning ved Syddansk Universitet om forskning på det forsorgshistoriske område. Samarbejdet har blandt andet resulteret i et fælles forskningsprojekt om grønlandske børn, en fælles ph.d.-stilling samt at Syddansk Universitet har placeret sin summerschool og en ph.d. studiegruppe på museet.

Gennem arbejdet med forsorgshistorien har museet desuden indledt internationalt samarbejde med museer i Norge, Grønland, England og Canada

Det er meget tilfredsstillende,

- at museet har et forpligtende forskningssamarbejde med Syddansk Universitet på det forsorgshistoriske område
- at museet samarbejder internationalt om forsorgshistorien.

Det er tilfredsstillende,

- at museet har et stort eksternt og internationalt forskningstræk.

Det er ikke tilfredsstillende,

- at museet kun præsenterer sine arkæologiske forskningsresultater i populærfremstillinger
- at museets forskningspublikationer inden for nyere tids kulturhistorie har svingende forskningsmæssig værdi og alene har lokale målgrupper.

Derfor anbefaler Kulturarvsstyrelsen,

- at museet i forlængelse af sin fokusering af sin profil udarbejder en nedskrevet forskningsstrategi for museets samlede ansvarsområde. Strategien skal blandt andet omfatte en plan for, hvordan museet vil styrke forskningen i museets samlede ansvarsområde.

Formidling

På kvalitetsvurderingsbesøget har Kulturarvsstyrelsen besøgt Egeskov Mølle, Forsorgsmuseet på Viebæltegård og Anne Hvides Hus. Udstillingerne i Lundeborg Pakhus var taget ned, da mødet fandt sted.

Udstillingen på Egeskov Mølle er en plancheudstilling. På en dag med vind giver et besøg på møllen desuden mulighed for at opleve møllen i drift.

Udstillingerne på Anne Hvides Gård består af to små arkæologisk udstillinger om museets udgravning ved henholdsvis Egense og Tved. Der er desuden billeder fra museets udgravning af et franciskanerkloster ved Svendborg banegård i 2007. Der er ingen moderne formidlingsformer eller brugerinddragende faciliteter i udstillingerne.

Museet fremhæver, at det er vanskeligt at få besøgende ind på Anne Hvides Gård. Museet laver derfor også udstillinger på Kulturtorvet i den nærliggende borgerforening. Derudover laver museet jævnligt udstillinger i lejede lokaler og i byrummet.

Forsorgsmuseet på Viebæltegård indeholder en række faste udstillinger og særudstillinger med forbindelse til forsorghistorien, arbejdsanstalten og sygekassen. Bygningerne fra den tidligere fattiggård og arbejdsanstalt giver en unik og autentisk ramme for fortællingen af de valgte historier. Udstillingerne rummer interiører, genstande, malerier, fotos, film m.v. Brugere bliver primært introduceret gennem plancher. I udstillingen er to computere, hvor brugere kan tilgå museets hjemmeside med brugerinddragende faciliteter. Udstillingen rummer ikke yderligere brug af moderne formidlingsformer eller brugerinddragelse.

Museet har en velfungerende hjemmeside, hvor det er nemt at navigere til både åbningstider, beskrivelser af udstillinger, kontaktoplysninger m.v. Hjemmesiden samler flere af de enkelte afdelingers hjemmesider via links. Forsorgsmuseets hjemmeside er særligt udbygget. Den indeholder ud over generel information muligheden for brugerinddragelse i form af chatrooms og muligheder for at skrive erindringer og efterlysninger af nuværende og tidligere børnehjemsbørn.

Museet fremhæver, at forsorghistorien og den brugerinddragende hjemmeside bruges som outreach, da det bringer museet i kontakt med brugergrupper, som sjældent kommer på de danske museer.

Museet har tre undervisningsforløb, som er tilpasset skolernes trinmål. I 2009 modtog 55 skoleklasser museets undervisningstilbud. 42 klasser kom fra grundskolen, 11 klasser kom fra ungdomsuddannelserne og 2 klasser kom fra andre uddannelser.

Museet arrangerer en lang række foredrag, rundvisninger og guidede ture i Svendborg og omegn.

Museet har en vision om at rejse penge til at bygge udstillingsbygninger til et Søfartsmuseum på Svendborg Havn. Indtil da formidles søfartshistorien gennem museets to sejlede både, et undervisningsforløb til skolebørn, havnerundvisninger, foredrag, artikler og publikationer.

Det er meget tilfredsstillende,

- at museet har en aktiv og udadvendt formidling, herunder en brugerinddragende hjemmeside, som er en del af museets outreach-arbejde
- at museet har gode, velfungerende undervisningstilbud, der benyttes af både grundskoler og ungdomsuddannelserne.

Det er ikke helt tilfredsstillende,

- at der ikke er balance i museets formidling af de fokusområder, som fremgår af museets arbejdsplan. Hovedparten af den fysiske og digitale formidling vedrører det forsorghistoriske arbejdsområde
- at museet kun i begrænset omfang arbejder med moderne formidlingsformer og brugerinddragelse i sine udstillinger.

Derfor anbefaler Kulturarvsstyrelsen,

- at museet i forlængelse af sin fokusering af sit arbejdsområde udarbejder en samlet nedskrevet strategi for museets formidling, der skaber balance i formidlingen af museets samlede ansvarsområde
- at strategien bidrager til en modernisering af museets udstillinger. I den forbindelse bør museet overveje, om det vil fastholde og udvikle sin udstillingsvirksomhed på Anne Hvides Gård.

Bevaring

På bevaringsområdet har museets strategi været at afvikle otte magasiner, som ikke var egnede til opbevaring af museumsgenstande. I forbindelse med flytningen af museumsgenstandene har museet ikke haft ressourcer til at gennemføre en samlingsgennemgang. Det betyder, at museet ikke har fuldt overblik over samlingens omfang og karakter.

Museets genstande er nu samlet i tre magasiner:

1. Hovedmagasinet på Abildsvej 5, hvor ca. 95 % af samlingen befinder sig.
2. Magasinet på Viebæltegård med museets malerier, våben og mønter
3. Magasinet på Christians Mølle med 50-60 landbrugsgenstande

Af den konserveringsfaglige udtalelse fremgår det, at museumsgenstande af organiske materialer tager skade af den svingende temperatur og luftfugtighed i magasinet på Abildsvej. Der er ingen mulighed for klimaregulering af magasinet. Konservator vurderer, at nyere tids magasinet er så overfyldt, at det vanskeliggør rengøring.

Magasinet på Viebæltegård kan klimareguleres, men konservator vurderer, at magasinet ikke er egnet til opbevaring af malerier på grund af svingende luftfugtighed.

Konservator beskæftiger sig kun meget lidt med magasinet på Christians Mølle, men ifølge museet er magasinet uegnet til opbevaring af museumsgenstande. Museet har besluttet, at genstandene i magasinet skal gennemgås kritisk med henblik på udskillelse eller flytning til magasinet på Abildvej, således at magasinet i Christiansmøllen kan nedlægges.

Museet har været aktiv i arbejdet omkring etablering af et fynsk fællesmagasin med tilknyttet konserveringsværksted. Hvis planerne realiseres, forventer museet, at det tidligst vil ske i 2015. Museet har planlagt en samlingsgennemgang i forbindelse med en eventuel flytning til et fællesmagasin.

Den konserveringsfaglige udtalelse indeholder ikke en vurdering af bevaringsforholdene i museets udstillinger.

Det er tilfredsstillende,

- at museet har arbejdet for at forbedre bevaringen ved at afvikle magasiner med dårligt bevaringsklima
- at museet går aktivt ind i projektet omkring etableringen af et fællesmagasin.

Det er ikke tilfredsstillende

- at museet ikke har overblik over omfanget og karakteren af sin samling
- at bevaringsforholdene på magasinerne på Abildvej og Christiansmølle ikke er egnede til opbevaring af museumsgenstande
- at museets malerier opbevares på Viebæltegård, hvor klimaet ikke er egnet til opbevaring af malerier.

Derfor anbefaler Kulturarvsstyrelsen,

- at museet enten finder en anden løsning på museet magasinering, eller forbedrer klimatisering, og brandsikring på de eksisterende magasiner
- at museet gennemfører en samlingsgennemgang. Den skal have sigte på at bevare den del af samlingen, som har forsknings- og formidlingsmæssig værdi i forhold til museets ansvarsområde
- at museet ikke lader samlingsgennemgangen afvente en eventuel overflytning til et fællesmagasin.

Registrering

Museet har ikke et samlet overblik over antallet af genstande i samlingen. På baggrund af stikprøver vurderer museet dog, at 90 % af museets samlinger er registreret analogt eller digitalt. 31.300 genstande er registreret i Regin, men kun 821 genstande er indberettet til de centrale registre. Museet har været tilbageholdende med eksporten på grund af tvivl om registreringernes kvalitetsniveau.

Museet kan ikke overholde sin plan for indberetninger til de centrale registre.

Museet har udarbejdet en procedure for indsamling og registrering.

Det er tilfredsstillende,

- at museet har udarbejdet en procedure for indsamling og registrering.

Det er ikke tilfredsstillende,

- at museet ikke har overblik over antallet af genstande i samlingen
- at museet har et registreringsefterslæb og et betydeligt indberetningsefterslæb.

Derfor anbefaler Kulturarvsstyrelsen,

- at museet reviderer sin handlingsplan for registrering og indberetning og fremsender den til godkendelse i Kulturarvsstyrelsen
- at eksisterende registreringer i Regin kvalitetssikres og publiceres i de centrale registre.

Markedsføring

Museet arbejder ikke strategisk med markedsføring. Markedsføringen er begrænset og primært lokalt orienteret. Museet har dog været aktiv i landsdækkende medier i forbindelse med aktuelle sager om tidligere børnehjem.

Det er tilfredsstillende,

- at museets deltager aktivt i de aktuelle samfundsdebatter.

Kulturarvsstyrelsen anbefaler,

- at museet arbejder mere strategisk målrettet med markedsføring både i forhold til det landsdækkende og det lokale perspektiv i samarbejde med andre kulturinstitutioner i området.

Bygninger og udendørsarealer

Museet har et lejemål på magasinerne på Abildsvej og Christiansmøllen. Lundeberg Pakhus ejes af Lundeberg Havn og udlånes vederlagsfrit til museet. Lundeberg Havn varetager vedligeholdelsen af bygningerne. De øvrige bygninger ejes af museet, og museet står selv for vedligeholdelsen. To af museets bygninger/bygningskomplekser, Anne Hvides gård og Viebæltegård, er fredede. Det stiller særlige krav til vedligeholdelsen, og det kan gøre det vanskeligt at ændre bygningen med henblik på en moderne udstillingsaktivitet.

I museumsstatistikken "Danske museer i tal" oplyser museet, at det benyttede 7,8 % af budgettet til husleje, bygningdrift og pleje af udendørsarealer i 2009.

Museet har været i stand til at rejse fondsmidler til renoveringen af Egeskov Mølle og store dele af Viebæltegård. Der forestår dog fortsat et større renoveringsarbejde af Viebæltegård. Det forsøger museet i øjeblikket at skaffe eksterne midler til.

Det er meget tilfredsstillende,

- at museet benytter en begrænset andel af sit budget på husleje, bygningsdrift og pleje af udendørsarealer, så ressourcerne i stedet kan anvendes på museumsfaglige opgaver
- at museet har formået at rejse eksterne midler til sine bygningsrenoveringer.

Kulturarvsstyrelsen anbefaler,

- at museet overvejer alternative løsninger på finansieringen af sine bygningsrenoveringer og vedligeholdelser, da denne opgave vil udgøre en langt større post i budgettet, hvis de eksterne bidrag svigter.

Museets ledelse

Museets bestyrelse består af to kvinder og fem mænd. Tre af bestyrelsens medlemmer udpeges af Svendborg Kommune. De fire øvrige vælges på Svendborg Museumsforenings årsmøde. Ingen udpeges på grund af særlige kompetencer.

Kulturministeriet har i december 2010 udsendt "Anbefalinger for god ledelse i selvejende kulturinstitutioner". Baggrunden for anbefalingerne er stigende krav til ledelsen af kulturinstitutionerne.

Anbefalingerne skal styrke bestyrelser og direktioner i forhold til at løfte de ledelsesmæssige opgaver og det ansvar, som loven og bekendtgørelsen pålægger dem, samt understøtte, at tilskudsmodtagere løser offentligt finansierede opgaver professionelt, kompetent og effektivt.

Kulturministeriets mål med anbefalingerne er, at kulturinstitutionernes ledelse sætter sig ind i anbefalingerne, og tager dem i anvendelse med de nødvendige tilpasninger til institutionens forhold.

Derfor anbefaler Kulturarvsstyrelsen

- at bestyrelsen for Svendborg Museum følger Kulturministeriets anbefalinger om god ledelse i selvejende kulturinstitutioner, herunder at bestyrelsen løbende vurderer sin sammensætning, og hvilke kompetencer den skal råde over for bedst muligt at kunne udføre sine opgaver.

KVALITETSVURDERINGSMØDET PÅ SVENDBORG MUSEUM

Kvalitetsvurderingsbesøget på Svendborg Museum fandt sted den 6. december 2010.

Fra museet deltog:

- Leder Esben Hedegaard
- Museumsinspektør Maria Rytter
- Museumsinspektør Per O. Thomsen
- Bestyrelsesformand Per Abildskov

Fra Svendborg Kommune deltog:

- Kulturchef Peter Larsen
- Formand for Kultur- og planlægningsudvalget Bruno Hansen

Fra Kulturarvsstyrelsen deltog:

- Souschef Kathrine Lehmann
- Museumskonsulent Hans-Henrik Landert
- Museumskonsulent Berit Fruelund Kjærside

I forbindelse med besøget blev magasinerne på Viebæltegård og Abildvej 5E samt udstillingerne på Egeskov Mølle, Viebæltegård og Anne Hvides Gård besigtiget.

BILAG 1. FORSKNINGSEVALUERINGER

Forskningsevaluering af Svendborg Museum, Nyere Tid

Bedømmelsen er foretaget af to medlemmer af Kulturarvsstyrelsens Råd for Nyere Tids Kulturhistorie. Bedømmerne har fået tilsendt Svendborg Museums årbog for årene 2006-09 samt en liste over ”forskningspublikationer fra Svendborg Museum”. I denne liste er der en række titler, som ikke er blevet bedømmerne tilsendt, hvorfor de ikke er medtaget i denne bedømmelse. Ligeledes er to andre artikler på listen ikke inddraget i denne bedømmelse, da artiklerne ikke er udarbejdet af forfattere, der har et ansættelsesforhold på museet. Det drejer sig om Kasper Hovgaards ”*Sømænd og fruentimmere*”. *Prostitutionens vilkår i Svendborg ca. 1860-1906* samt Kaj Nykjær Jensens *Brig Marie af Svendborg – digt og virkelighed*.

Tilbage står nedenstående syv titler, som i det følgende vil blive gennemgået i den rækkefølge, de forekommer i årbøgerne.

Årbog 2006

Olsen, Nanna Folke: Lundeberg – drømmen om en by, s. 34-48

Hedegaard, Esben: Før Motorvejen. Odense-Svendborgveje gennem 200 år, s. 49-65

Årbog 2007

Olsen, Nanna Folke: Fra klassisk Købstad til moderne by. Svendborgs industrialisering fra 1850-1974, s. 35-55.

Mathiasen, Rasmus: Fattigfabrikken. Industrialismens udstødte i Svendborg fra 1850-1974, s. 56-72.

Årbog 2008

Hedegaard, Esben: Svendborg Museum 1908-2008, s. 9-64.

Årbog 2009

Jensen, Hanne og Hedegaard, Esben: Baagøe & Ribers Plads. Et sted med mange historier, s. 99-115.

Rytter, Maria & Pullano, Maria Teresa: H. P. Carlsen (1855-1950) – maler og fattiglem, s. 116-129.

Vurdering af de enkelte publikationer

Årbog 2006

Olsen, Nanna Folke: Lundeberg – drømmen om en by, 2006, s. 34-48

Artiklen er skrevet af museumsinspektør Nanna Folke Olsen i sammenhæng med udstillingen af samme titel, som blev vist på Svendborg Museum fra juni 2006. Lundeberg behandles i et etnologisk-historisk punktstudium af stedet, der nok er kendt som fiskerleje, men grundlæggende skylder N. F. B. Sehested-Broholm sin eksistens. Artikler følger byens opståen og tanker omkring den samt i nogen detalje byens udvikling indtil omkring 1900. Tiden derefter behandles ganske summarisk.

Artiklen er forsynet med en oversigt over litteratur og kilder. Artiklen er ikke egentligt annoteret, noter tjener alene til ordforklaringer, men kildebrug kan følges i teksten.

Hedegaard, Esben: Før Motorvejen. Odense-Svendborgveje gennem 200 år, s. 49-65

Artiklen er skrevet af museets leder, og titlen referer til Svendborg Museums og Odense Bys Museers besigtigelse og dokumentation i 2003 og 2004 af vejtracéet, hvori Odense-Svendborg motorvejen er blevet anlagt, og er en fortsættelse af artikel i årbogen 2004 om de mennesker, der blev berørt af vej anlægget, bl.a. gennem eksproprieringer. Nærværende artikel fokuserer på undersøgelseernes historiske del, særligt vejforløb og tilhørende liv langs vejen, idealer og gennemførelse af vejbyggeri gennem tiden. Ar-

tiklen bygger for tiden indtil 1876 næsten udelukkende på en rapport til Kulturarvsstyrelsen, skrevet af Anders Vægter Nielsen, og for tiden efter 1876 på Esben Hedegaards undersøgelser. Artiklen er forsynet med oversigt over kilder. Artiklen er ikke egentligt annoteret, om end henvisningspraksis er lidt rigere end i artiklen ovenfor, men kildebrug kan følges i teksten.

Årbog 2007

Olsen, Nanna Folke: Fra klassiske købstad til moderne by. Svendborgs industrialisering fra 1850-1974, s. 35-55.

Artiklen er skrevet under indtryk af 'Industrikulturens År 2007' og beskæftiger sig med det moderne Svendborgs tilblivelse, særligt set i en industriel optik. Svendborg er præget af byens stærke industrialisering, men i sine undersøgelser har museet ikke alene fokuseret på produktion og 'produktive grupper', men tillige på fattige og udstødte (næste artikel), således at undersøgelserne, der refereres i artiklerne, samlet beskæftiger sig med industrisamfundet og ikke blot industriens steder, herunder skabelsen af en moderne by.

Artiklen er stramt opbygget og meget informativ, og der er oversigt over anvendt litteratur. Noter tjener til udbygning af teksten mere end som egentlig annotering.

Mathiasen, Rasmus: Fattigfabrikken. Industrialismens udstødte i Svendborg fra 1850-1974, s. 56-72.

Forfatteren, der er historiker, har været ansat på museet siden 2006, og artiklen refererer til samme arbejde på museet som nævnt ovenfor. Her handler det om de mennesker, der ikke fik del i den nye tids økonomiske opsving. Artiklen gennemgår fattigvæsen i et større perspektiv og Svendborgs fattigforanstaltninger i særdeleshed.

Artiklen er velskrevet, informativ samt velillustreret. Artiklen er fuldt annoteret.

Årbog 2008

Hedegaard, Esben: Svendborg Museum 1908-2008, s. 9-64.

Årbogen 2008 bærer titlen 'Museumsfolk' og er jubilæumspublikation for Svendborg Museums 100 år. Hovedartiklen i årbogen er denne 55 sider lange artikel om museets historie af museets leder Esben Hedegaard. Artiklen er en grundig kronologisk fremstilling begyndende med årene op til museets stiftelse, dets grundlæggelse samt problemerne med at finde egnede fysiske rammer for museets virksomhed. For tiden fra 1916 og fremefter er fremstillingen struktureret af en periodisering, der følger de skiftende museumsledere og der er en karakteristik af disse. Afslutningsvis følger en kort redegørelse for den aktuelle situation og for planerne fremover, bl.a. set i lyset af de igangværende museumsfusioner. Der er ikke kildehenvisninger eller kildefortegnelse til artiklen, men det fornemmes, at kilderne primært er museets eget arkiv.

Årbog 2009

Jensen, Hanne og Hedegaard, Esben: Baagø & Ribers Plads. Et sted med mange historier, s. 99-115.

Hanne Jensen, som har skrevet artiklen sammen med museets leder, er folkeskolelæreruddannet og er leder af Svendborg Byhistoriske Arkiv samt ansvarlig for Søfartsarkivet. Artiklen er en redegørelse for den dokumentation, der blev foretaget med støtte fra Kulturarvsstyrelsens rådighedssum, da byggemarkedet Baagø og Ribber, en af Danmarks ældste købmandsgårde, lukkede i 2009. Dokumentationen tager udgangspunkt i Baagø og Ribers Plads og de forandringer, der er sket fra middelalderen til i dag. Dokumentationen dannede baggrund for en større bevilling fra Kulturarvsstyrelsens rådighedssum til at undersøge de danske købmandsgårdes udvikling og deres rolle i byudviklingen. Artiklen et solidt stykke dokumentationsarbejde, der bygger på kildestudier. Artiklen er annoteret og har kilde- og litteraturoversigt.

Rytter, Maria & Pullano, Maria Teresa: H. P. Carlsen (1855-1950) – maler og fattiglem, s 116-129.

Denne artikel falder i to dele: 1) en redegørelse for et konserveringsprojekt udført af konservatoren Maria Teresa Pullano op til udstillingen af H.P. Carlsens værker (s. 116-120), og 2) et afsnit af museumsinspektør Maria Rytter, der under titlen "Løsgængerens lod" fortæller om denne kunstner, der levede det meste af sit liv indespærret på en arbejdsanstalt i Odense (s. 121-128). Hendes indgangsvinkel er spørgsmålet om, hvorvidt samfundet forfulgte og straffede landstrygere langt hårdere end kriminelle,

og sideløbende med portrættet af H.P. Carlsen sættes hans historie i sammenhæng med samfundets behandling af sådanne udstødte. Undervejs i teksten findes henvisninger til litteratur, men der er ikke noter og kildeoversigt til artiklen.

Forskningsevaluering af Svendborg Museum, Arkæologi

Evalueringen er baseret på den leverede fortegnelse med 16 titler for årene 2006-2007-2008-2009 –ikke indleveret/tilsendt materiale er markeret med * i nedenstående liste, hvor en kort kommentar er tilføjet i []:

- 1* Beck, Malene R.: ”Forundersøgelser på den sydfynske motorvej – problematikker og erfaringer” i Arkæologisk Forum nr. 15, 2006.
- 2* Imer, Lisbeth M.: ”Runeindskrifter på Sydøstfyn” i Årbog for Svendborg Museum 2005, si. 7-14. ISBN 87-87769-697.
- 3* Sørensen, Palle Østergaard: ”Nye undersøgelser ved Sehesteds ”måltidspladser” i Gudme” i Årbog for Svendborg Museum 2005, si. 15-28. ISBN 87-87769-697.
- 4* Steenskjold-Sjøgren, Sune og Pedersen, Christian-Peter: ”Hestehavevej Ryslinge – en midt-fynsk bebyggelse fra yngre jernalder og vikingetid” i Årbog for Svendborg Museum 2005, si. 29-26. ISBN 87-87769-697.
- 5 Jensen, Lars Ewald og Jensen, Søren: ”En middelaldergård i Trunderup – når arkæologi og stednavneforskning mødes” i Årbog for Svendborg Museum 2006, si. 7-15. ISBN 87-87769-719. [Kort præsentation af undersøgelsesresultat med et indledende forsøg på tolkning ind i den overleverede ejerlavs- og sognestruktur].
- 6 Steenskjold-Sjøgren, Sune: ”Sømarken i Ollerup – en malmristeplads”, i Årbog for Svendborg Museum 2006, si. 16-22. ISBN 87-87769-719. [Kort præsentation af undersøgt, udateret, område med spor af jernproduktion, der ikke kan indeholde væsentlig refleksion p.g.a. den brede datering].
- 7 Thomsen, Per O.: ”Middelalderens spedalskhedshospital ved Sct. Jørgens Kirke i Svendborg.” i Årbog for Svendborg Museum 2006, si. 23-33. ISBN 87-87769-719. [Kort præsentation af kendt viden og resultater af mindre forundersøgelse forud for udvidelse af kirkegård – hovedvægten er lagt på det lokale perspektiv, men artiklen indeholder dog også et indledende udblik på spedalskhedshospitalernes historie i Danmark. En evt. efterfølgende undersøgelse ses ikke afspejlet i den senere litteratur/publikationsvirksomhed, jf. Fund&Fortidsminder, kontrolleret d. 04-12-2010, er dette dog heller ikke sket].
- 8 Beck, Malene R.: ”De første bønder ved Svendborg – nyt fund af en langhøj fra tidlig bondestenalder og Danmarks måske ældste mark” i Årbog for Svendborg Museum 2007, si. 7-19. ISBN 10: 87-87769-735 og ISBN 13: 978-87-87769-73-0. [Kort, foreløbig, populær præsentation af undersøgelsesresultater ved på neolitisk langhøj, der siden er søgt viderebearbejdet og videnskabeligt publiceret].
- 9 Beck, Malene R.: ”Forundersøgelser på motorvejsstrækningen mellem Kværndrup og Svendborg – metoder og prioriteringer” i Arkæologiske forundersøgelser ved store anlægsarbejder - metode, økonomi og strategi. Skrifter fra Odense Bys Museer vol. 10, 2008. Red. Mogens Bo Henriksen. [Reflekteret og klar fremstilling af metoder, prioriteringer inkl. generelle og fremadrettede betragtninger om relevansen og det formålstjenlige i de fastlagte procedurer for forberedelse af arkæologiske forundersøgelser ved store anlægsprojekter].
- 10 Thomsen, Per O. og Sørensen, Lars Søgaard: ”Udgravninger ved banegården i Svendborg 2007 – Franciskanerklosteret” i Årbog for Svendborg Museum 2007, si. 20-34. ISBN 10: 87-87769-735 og ISBN 13: 978-87-87769-73-0. [Kort, foreløbig, populær præsentation af arkæologiskundersøgelsesprojekt i et fredet fortidsminde – der ses ikke i det fremsendte nogen afsluttende, videnskabelig publicering.]
- 11 Thomsen, Per O.: ”Arkæologi på Svendborg Museum i 100 år” i Årbog for Svendborg Museum 2008, si. 65-89. ISBN 10: 87-87769-77-8 og ISBN 13: 978-87-87769-77-8. [Populær fremstilling i jubilæumsskrift – bærer ”jubilæumsskriftets karakter” og indeholder ikke nyfremlæggelser eller faglig refleksion].
- 12 Thomsen, Per O.: ”Arkæologiske udgravninger ved Sct. Nicolai Kirke” i Svendborgs Sct. Nicolai 2008, si. 253-274. Red. af Kaare Lund Rasmussen. ISBN 978-87-87769-75-4. [Kort og sober, sammenfattende fremstilling af mange arkæologiske undersøgelser i området

ved kirken med særlig vægt på de undersøgte grave fra kirkegården. For den ”uindviede” læser savnes en samlet oversigtplan og angivelse af verdenshjørner på de fremlagte illustrationsplaner.]

- 13 Beck, Malene, R.: ”Lå Danmarks første pløjemark ved Egense?” i Årbog for Svendborg Museum 2009, si. 7-16. ISBN 13: 987-87-92647-00-9. [Kort, populær, velgennemskrevet præsentation af naturvidenskabelige resultater med nordeuropæisk perspektivering baseret på ny litteratur, engelsk ”kortresumé”].
- 14 Jensen, Søren: ”10.000 års historie under motorvejen” i Årbog for Svendborg Museum 2009, si. 36-60. ISBN 13: 987-87-92647-00-9. [Kort, populær, gennemarbejdet kronologisk organiseret præsentation af hovedresultaterne af arkæologiske undersøgelser i forbindelse med vejanlæg. Indeholder en forholdsvis kortfattet sammenfatning/refleksion].
- 15 Rasmussen, Maria: ”Tyvekrogen i Tved – en nyopdaget landsby fra middelalderen” i Årbog for Svendborg Museum 2009, si. 61-74. ISBN 13: 987-87-92647-00-9. [Kortfattet præsentation af en større, undersøgt lokalitet med landbebyggelse fra middelalder. Indeholder såvel en analyse af bebyggelsernes karakter og fordeling i ”landsbyen” som et forsøg på forståelse af landsbyens mulige jordtilliggende ved hjælp af en analyse af det oprindelige sogns ejerlavstruktur m.v.].
- 16 Rosenberg, Anne Garhøj: ”Bondestenalderens huse omkring Svendborg” i Årbog for Svendborg Museum 2009, si. 17-35. ISBN 13: 987-87-92647-00-9. [Længere, populær sammenstilling af museets fund af huse fra bondestenalder med et forholdsvis kortfattet sammenfattede/vurderende afsnit.].

Vurdering af de enkelte titler¹:

Anvendelsesorienteret

Anvendt forskning	
Udviklingsarbejde	9;
Reflekteret dataindsamling	5; 6; 7; 8; 10; 12; 13; 14; 15; 16

Sammenfatning

I de hér bedømte år er den arkæologiske forskning repræsenteret ved kortfattede, dansksprogede fremstillinger og primært bundet til ”årbogsformen”, der oftest ikke rummer mulighed for videregående refleksioner og diskussioner. En række af de præsenterede resultater synes at rumme potentiale til grundigere faglige publikationer og sammenstillinger/præsentationer i, som minimum danske, fagtidsskrifter.

Svendborg Museums arkæologi har i de præsenterede år formidlet de opnåede undersøgelsesresultater populært og sobert, primært i eget årsskrift, der i seneste årgang har fået tilføjet korte engelske resuméer, der suppleret med engelske figurtekster kunne tjene som en prisværdig indgang for ikke dansklæsende.

I årbogen for 2009 præsenteres samlende artikler, der inddrager og sammenfatter flere undersøgelser ligesom artiklen om Tyvekrogen søger en tolkning af undersøgelser i en bredere sammenhæng med inddragelse af ejerforhold og ældre kortmateriale. I dette materiale er der et formodet potentiale for at udarbejde artikler til danske, fagfællebedømte (fag)tidsskrifter, hvilket museet bør tilstræbe i en kommende forsknings- og publikationsstrategi.

Det fremsendte indeholder desuden den meget prisværdige afslutning af det langvarige forskningsprojekt vedr. Sct. Nicolai Kirke, hvortil museets medarbejder har leveret en sober gennemgang af de arkæologiske undersøgelser, dog uden væsentlige elementer af bredere vurderinger/refleksioner, hvilket jeg formoder beror på publikationens disposition og målsætning. Publikationen repræsenterer formodentlig det muliges kunst, men ville have været godt tjent med fremmedsproget resumé og figurtekster.

¹ jf. Forskningsdefinitioner fra Kulturministeriets Rådgivende Forskningsudvalg; Beretning 1993 – 1995. I nærværende fremstilling er denne opdeling fastholdt med hovedvægt på placering i de overordnede kategorier.

Et enkelt bidrag udarbejdet i forbindelse med arbejdet med motorvejsgravningerne indeholder velkomne refleksioner over metoder og muligheder, dette gør sig også gældende for en af de ikke medsendte artikler.

Bedømt på det foreliggende grundlag har Svendborg Museum på det arkæologiske område en solid tradition for årlig, populær formidling af årets resultater, mens der savnes større ”fagfaglige” fremstillinger og publikationer af de opnåede resultater.

Sorø d. 21-12-2010

Hugo Hvid Sørensen, mag. art, museumsinspektør